

MRTT
Kárpát-medencei Területfejlesztési Nyári
Egyetem

A magyar területfejlesztés politika
jövője legfontosabb kihívásai és
megújulásának lehetséges irányai

HORKAY NÁNDOR

VÁTI Területi Tervezési és Értékelési Iroda (TTÉI)

A magyar területpolitika, területi tervezés és értékelés szakmai
háttérintézete

Üzletágvezető Igazgató
Debrecen, 2010. július 29.

Kik vagyunk?

- 1950. október: **V**árosépítési **T**ervező **I**roda
- 1950-1990 között tervező és kutató intézet
- 1990-1993 között állami tulajdonú vállalat
- majd VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési, Urbanisztikai és Építészeti Rt.
- 1997-től közhasznú társaság *(-építészet)*
- 2003-tól (már) többségében programmenedzsment
- 2009. 06. 24. VÁTI Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (Kht. törvényi cégformaváltás miatt)
- 2010. október a VÁTI 60 éves!!!

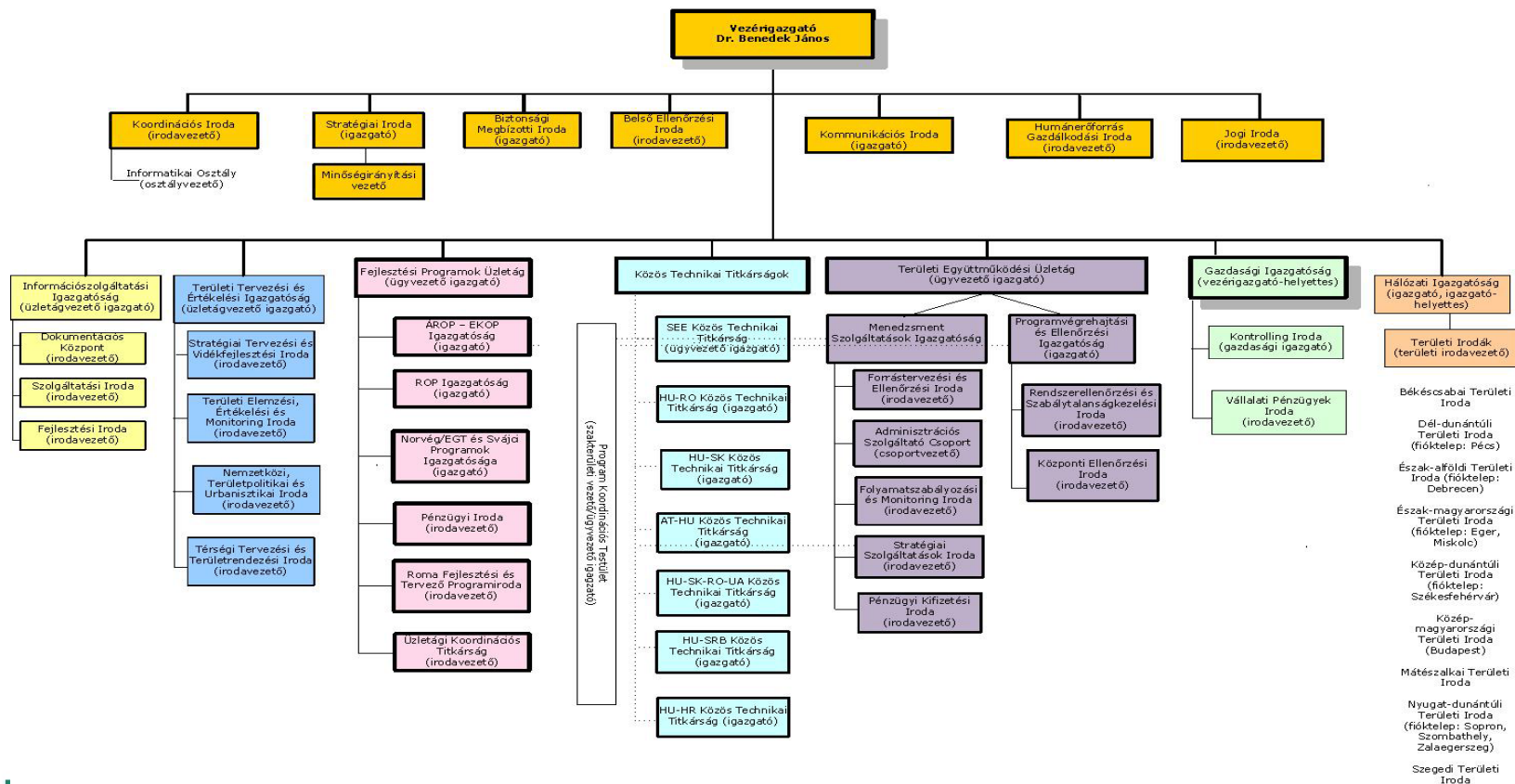

Szervezeti felépítésünk

2010. 01. 05.

1. számú melléklet

A VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Nonprofit Kft. szervezeti felépítése
2010.01.05.

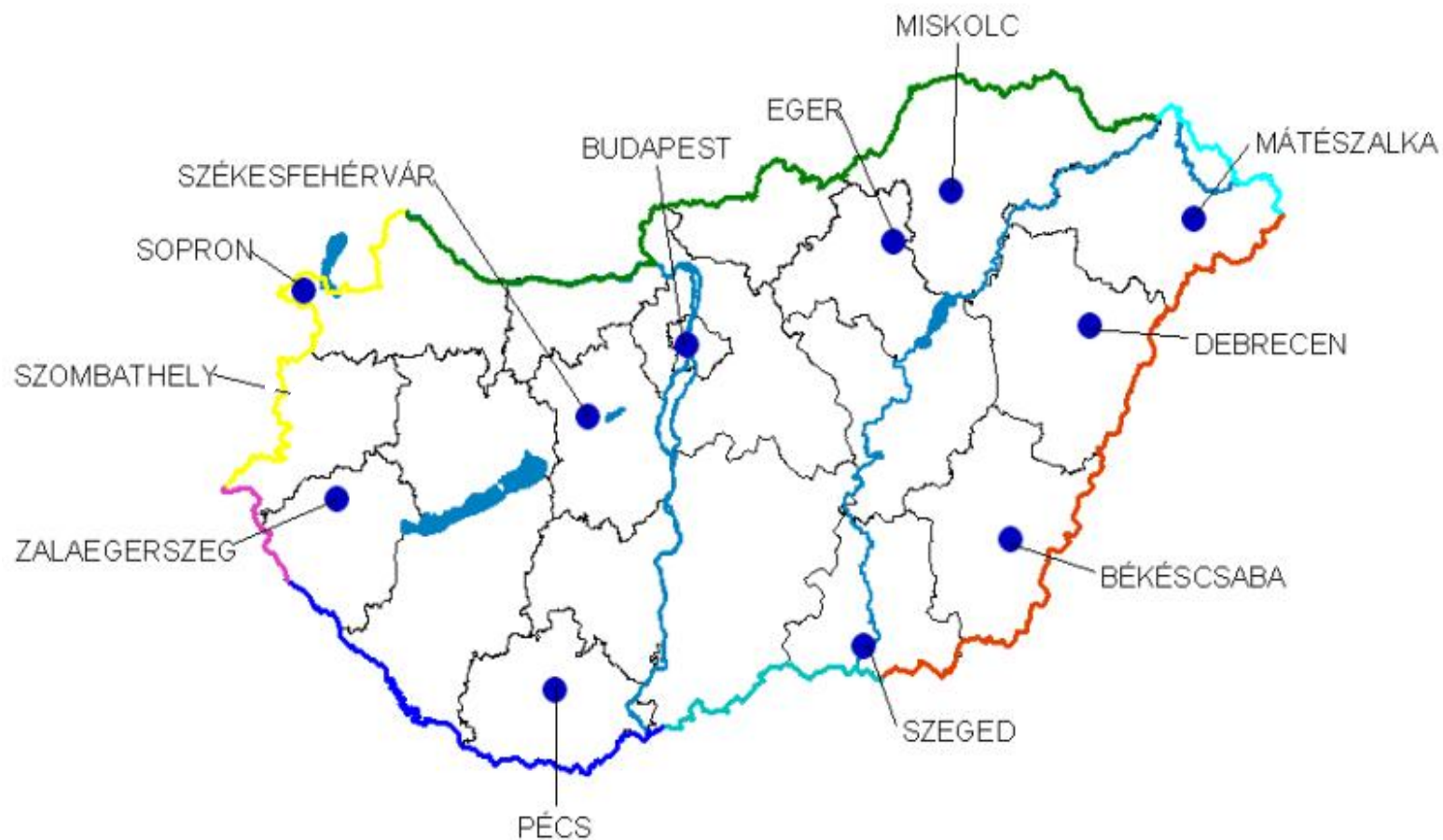

ETE Programok ismertetése

2004-2006	2007-2013	Jogi háttér	Európai Bizottság
<u>Hu-Sk-Ua</u>	<u>Hu-Sk</u>	SA	Dg Regio
<u>Hu-Ro-SCG</u>	<u>Hu-Ro</u>	SA	Dg Regio
A-Hu	A-Hu	SA	Dg Regio
Slo-Hu-Hr	Slo-Hu	SA	Dg Regio
	<u>Hu-Hr</u>	IPA	Dg Enlarg.
	<u>Hu-SRB</u>	IPA	Dg Enlarg.
	<u>HU-Sk-Ro-UA</u>	ENPI	Dg Relex, Aidco
Cadses	<u>South-East</u>	SA+IPA	Regio+Enlarg.
	Europe Central Europe	SA	Dg Regio
Interreg IIIC	Interreg IVC	SA	Dg Regio
Interact	Interact 2	SA	Dg Regio

VÁTI országos hálózata

VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési
és Urbanisztikai Nonprofit Kft.

VÁTI Nonprofit Kft.

Területi Tervezési és Értékelési Igazgatóság

**mint a területpolitikai tanácsadó- és
tudásközpont: területi tervezés, értékelés,
területrendezés, kutatás/elemzés, szakértés és
szaktanácsadás**

Területi Tervezési és Értékelési Igazgatóság (TTÉI) szervezeti felépítése

TTÉI igazgató: Horkay Nándor

1. **Stratégiai Tervezési és Vidékfejlesztési Iroda (STVI)**
 - Vezető: dr. Péti Márton
2. **Területi Elemzési, Értékelési és Monitoring Iroda (TEÉMI)**
 - Vezető: dr. Czira Tamás
3. **Nemzetközi, Területpolitikai és Urbanisztikai Iroda (NTUI)**
 - Vezető: Salamin Géza
4. **Térségi Tervezési és Területrendezési Iroda (TTRI)**
 - Vezető: Göncz Annamária

 Összesen: 56 fő munkatárssal

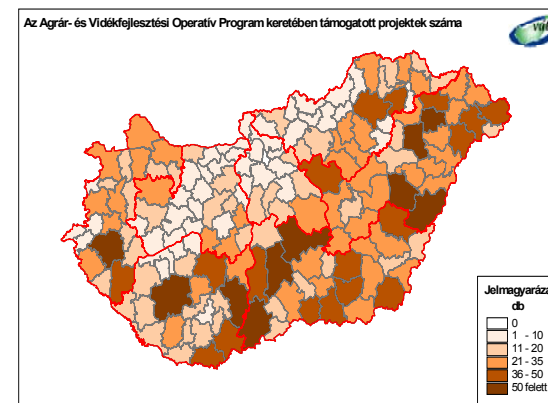
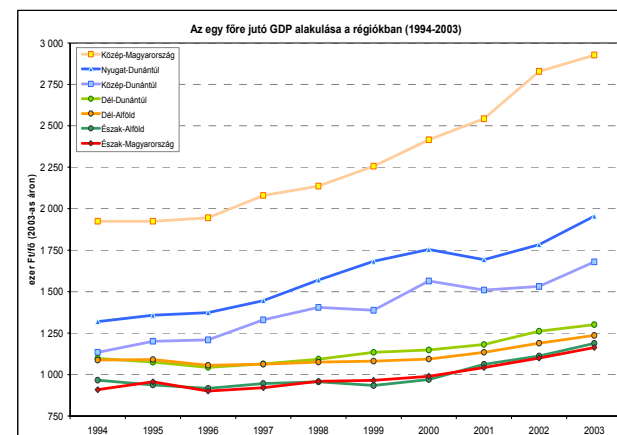

TTÉI – Területi és stratégiai tervezési tevékenységek

- **Tervezési dokumentum irányultsága, tartalma alapján**
 - Konceptió (OTK, OFK területi tartalom, Településhálózat-fejlesztési Konceptió)
 - Stratégia (PNDP, NFT I „0” draft, ÚMFT, hazai támogatások 09-13)
 - Operatív (ORPHEUS, ROP 04-06, AVOP 04-06, NVT, ROP-ok 07-13 min.bizt.)
 - Akcióterv, Program-kiegészítő Dokumentum, pályázati kiírások (ROP 04-06, AVOP 04-06, KMOP 07-13, ROP-ok 07-13)
 - Konkrét támogatási dokumentáció szinten (projektszintű mentorálás, FS stb.)
 - Policy alkotás (tervezési és támogatási jogszabály előkészítés, EU tám. eljárásrendek)
- **Területi szintek, térkategóriák szerint**
 - Országos léptékű tervezés
 - Regionális szintű tervezés
 - Kiemelt térségi szintű tervezés (Balaton és Tisza Térség Komplex Programjai)
 - Kistérségi szintű tervezés, részben pilot jelleggel, speciális témakörökben (vidékfejlesztési tervezés, LEADER, LEADER+)

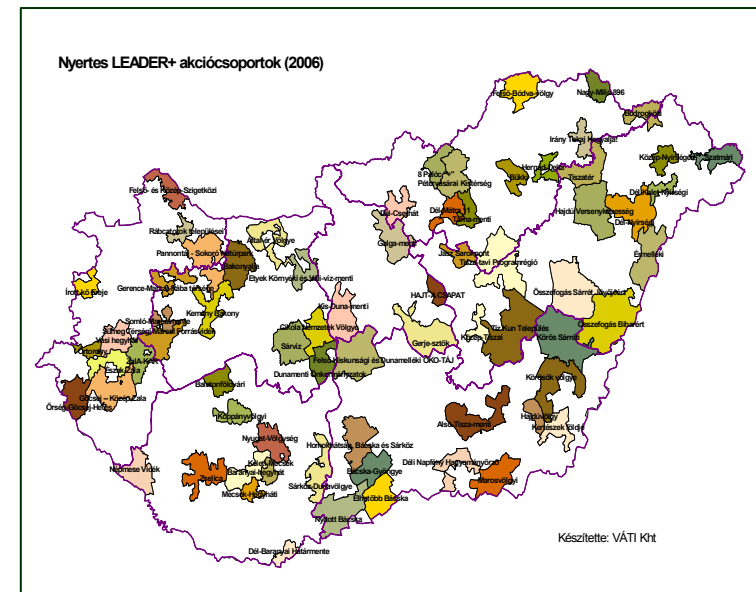
TTÉI - Értékelési tevékenységek

- **Területi folyamatok elemzése, értékelése, területfejlesztési politika értékelése**
 - Éves jelentések, OGY Jelentés, OTK Felülvizsgálat
- **I. NFT., ÚMFT és OP-k, SAPARD átfogó és speciális részterületekre koncentráló programértékelése (vidékfejlesztés, ROP „mid-term”)**
- **Állami támogatások területi eredmény- és hatásértékelése**
- **Nagyprojektek területi hatásainak tematikus értékelése**
- **Ágazati fejlesztések tematikus értékelése**
- **Stratégiai Környezeti Vizsgálatok (Balaton)**
- **Kiemelt projektek értékelése**

TTÉI - Projekt tevékenységek

- **Nemzetközi projektek (FP 6, Interreg III B, Urbact, Norvég Alap stb.)**
 - Leadpartnerként vagy konzorciumi tagként közreműködés projektekben
 - Tanácsadás, előadások, publikációk (hazai, nemzetközi – OECD, INTERREG, ESPON, EUKN)
 - Kutatás, értékelés
- **Projektfejlesztés, projekt-értékelés, minőségbiztosítás**
 - Projekttervezés, projektértékelés módszertani támogatása (pl. ÚMFT kiemelt projektek értékelése, Balatoni minta-projektek minőségbiztosítása, legjobb példák)

TTÉI - Területpolitikai szakmai háttérintézeti tevékenységek

- **Módszertani támogatás**
 - Tervezési (területi és általános) és értékelési módszertan (tervezés-rendezés, térség-település, ROP 07-13)
 - EU kohéziós, regionális politikája
- **Ágazatok - területi szintek közötti szakmai koordináció**
 - Kapcsolatrendszer, szakterületi ismeretek
- **Speciális tématerületeken, szakismeretek**
 - Turizmus, kulturális örökség védelem
 - Fenntartható fejlődés – környezetvédelem
 - Közlekedés
 - Foglalkoztatás, oktatás
 - Vidékfejlesztés, agrárgazdaság

III. 2010. évi legfontosabb feladatok

1. Országos Területfejlesztési Kon koncepció felülvizsgálata
2. OGY Jelentés elfogadtatása a területi folyamatok alakulásáról és a területfejlesztési politika érvényesüléséről
3. NFÜ ROP IH részére nyújtott szakértői feladatok
 1. ROP turizmus, környezetfejlesztési és településfejlesztési –pályázat-előkészítési, értékelési és minőségbiztosítási feladatok
 2. NFTI I. és ÚMFT értékelési és monitoring feladatok
4. A területfejlesztés négy éves szakmai programja a a klímaváltozás hatásainak mérséklésére (2010-2013) – 2010. évi feladatok
5. A Településhálózat-fejlesztési Koncepció (THK) véglegesítése, elfogadtatása - kapcsolódó új szakértői, tervezési feladatok
6. Magyar EU elnökségre való felkészülés
 - Területi Agenda és TSP közös európai előkészítése a 2011-es magyar EU elnökségre
 - Kézikönyv az európai városok klímaváltozással összefüggő feladatairól
7. Duna és Tisza transznacionális együttműködési projektek
 1. TICAD
 2. DATOURWAY
8. A Duna térség integrált területfejlesztési és -rendezési tanulmányterének kidolgozása – Európai Duna Stratégia elkészítése
9. Megyei területrendezési tervek készítése
10. Területfejlesztési füzetek kiadványsorozat készítése és megjelentetése (közösségi tervezés, helyi gazdaságfejlesztés)

Fogalmi tisztázás - alapvetés

- **Területfejlesztés** (fejlesztési források) **vs.** **Területepolitika** (fejlesztési források nélkül, horizontális szakpolitika)
- **Fejlesztéspolitika** (uniós források) **vs.** **Területfejlesztés** (hazai források)
- **Vidékfejlesztés** (agrár-vidékfejlesztés) **vs.** **Területfejlesztés** (komplex és integrált vidéki térségfejlesztés)
- **Területfejlesztés** (központi területpolitikai eszközrendszer) **vs.** **Regionális fejlesztés** (decentralizált és részben autonóm térségi eszközrendszer)
- **Területfejlesztés** (területi, térségi beavatkozási egységek és horizontális fejlesztéspolitikai területek) **vs.** **Ágazati alrendszerek, szakpolitikák** (ágazati szakpolitikai célok, eszközök)
- **Területfejlesztés** (nemzeti és térségi, helyi autonóm gazdaságfejlesztésre fókuszál) **vs.** **Gazdaságfejlesztés** (gazdaság-fejlesztés és politika valamennyi egyéb versenyképességi eszközrendszer)
- **Területi felzárkózás vs. Területi versenyképesség, endogén és autonóm fejlődés**

TERÜLETFEJLESZTÉSI TÁMOGATÁSOK 1996-2008 – EGY KIS MÚLTIDÉZÉS?!

A HAZAI TERÜLETFEJLESZTÉSI TÁMOGATÁSI RENDSZER ÁTFOGÓ ÉRTÉKELÉSE 1996 – 2008.

- A korábban Országos Területfejlesztési Tanácsnak készített éves beszámolók után összefoglaló kép az 1996-2008 közti időszak hazai területfejlesztési támogatásairól.
- Az egyes támogatási előirányzatok sajátosságai, - decentralizáció szintje, támogatott célok és térségek stb. - azok változásai
- 13 év alatt működő 10 előirányzat közel 50 ezer projektjének adatainak összesített elemzése

**ÖSSZES TERÜLETFEJLESZTÉSI ÉS DECENTRALIZÁLT
TÁMOGATÁS 13 év alatt: 463,554 Milliárd Forint**

**A támogatások relatív nagysága az összes beruházáshoz képest
megyenként mindössze: 0,5-6,21% (1996-2007)**

A támogatások nagysága

Előirányzatok	Decentralizált támogatás, millió Ft	Központi támogatás, millió Ft	Összes támogatás, millió Ft
CÉDE	62 151	0	62 151
KITA	0	2 580	2 580
LEKI	20 855	0	20 855
TEHU	2 869	0	2 869
TEKI	140 917	0	140 917
TEUT	40 275	0	40 275
TFC	100 758	15 534	116 292
TRFC	54 786	2 634	57 420
TTFC	19 141	0	19 141
VÖC	0	1 054	1 054
Összesen:	441 752	21 802	463 554

cím

alcím

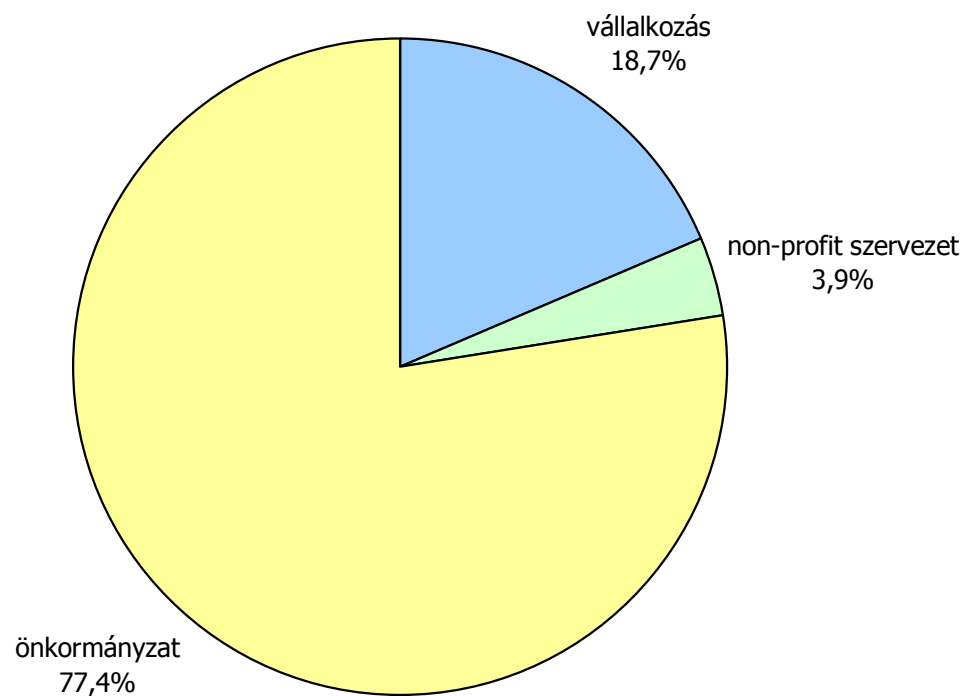
A decentralizáció szintje

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Központi	TFC								TRFC				
								TTFC					
								KITA					
								VÖC					
Regionális						TFC			TRFC				
												TEKI	
												CÉDE	
												LEKI	
										TEUT			
										TEHU			
								TTFC					
Megyei	TFC												
	TEKI												
	CÉDE												
											LEKI		

Kedvezményezettek

Támogatások megoszlása a pályázó típusa szerint, 1996-2008

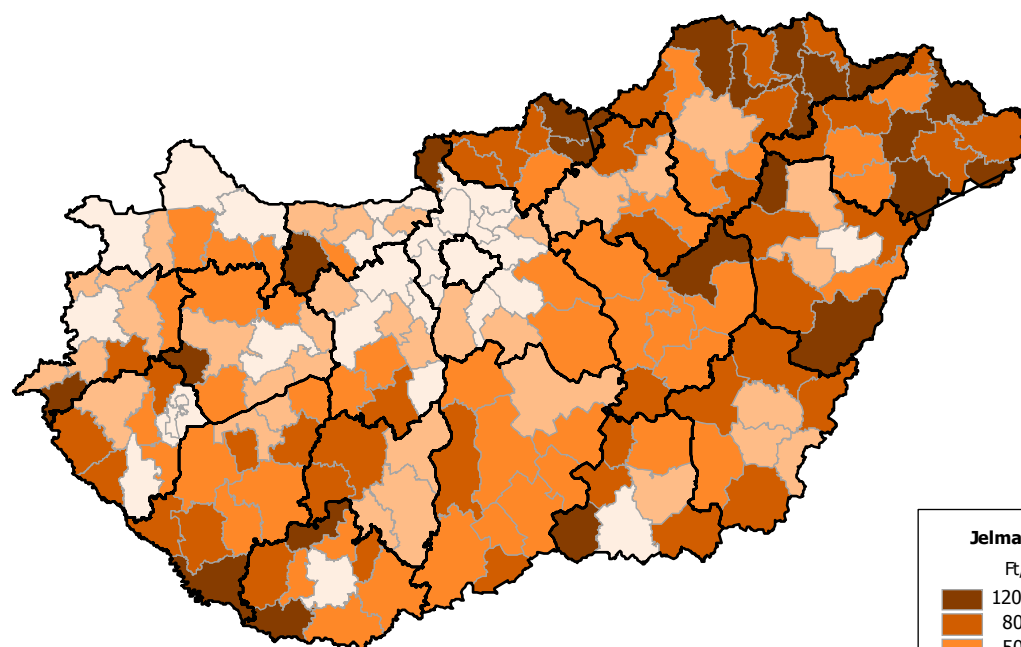
cím

alcím

Támogatások térségeként

Régió	Összes támogatás, millió Ft	Egy főre jutó támogatás, Ft
Közép-Magyarország	53 000	18 293
Közép-Dunántúl	37 637	34 066
Nyugat-Dunántúl	31 607	31 672
Dél-Dunántúl	59 002	61 455
Észak-Magyarország	94 541	76 447
Észak-Alföld	114 224	75 444
Dél-Alföld	73 289	54 918
Régiók összesen	463 300	46 146

Egy főre jutó támogatás kistérségeként, 1996-2008

Jelmagyarázat

Ft/lakos

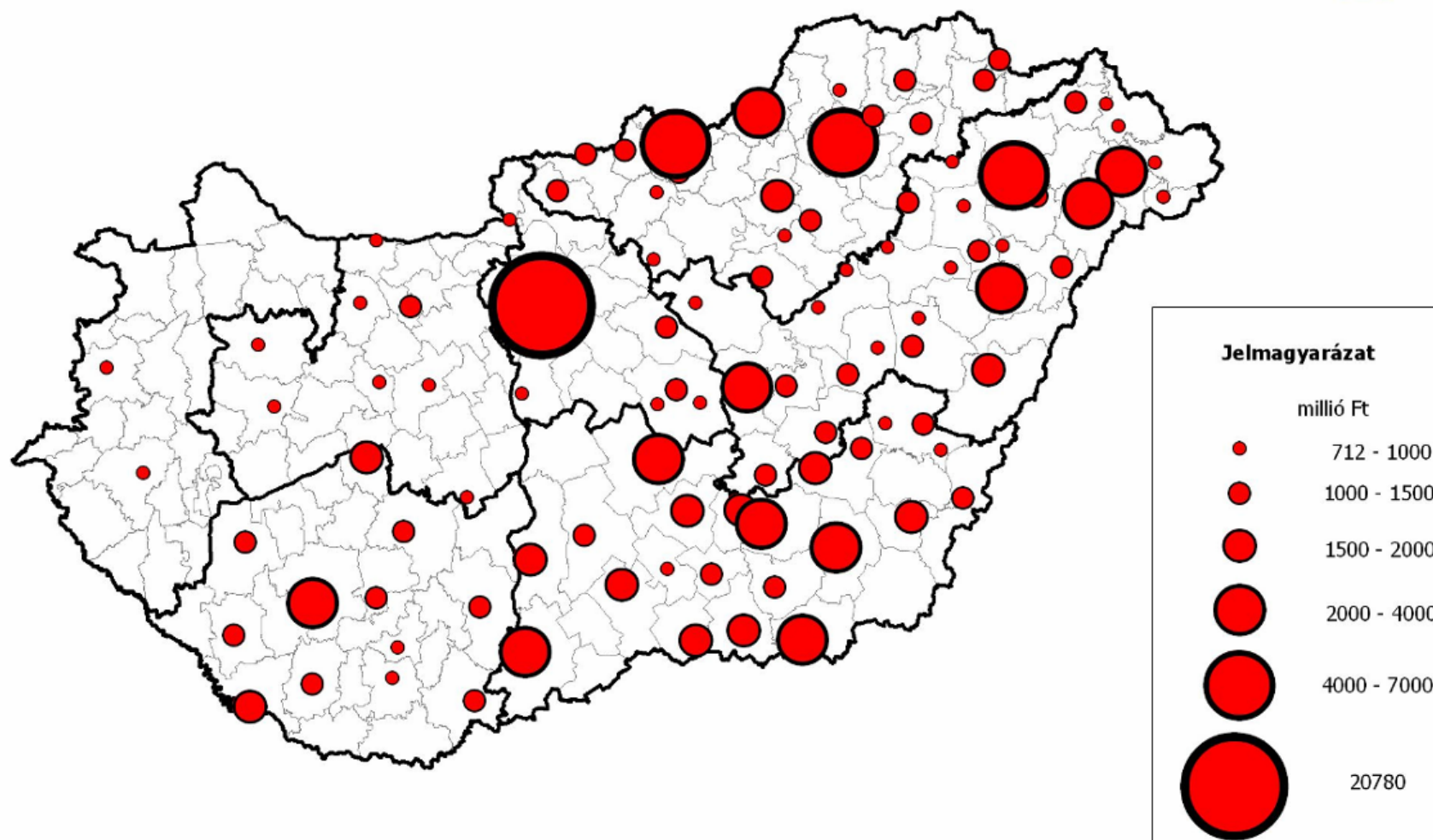
- 120001 - 340000
- 80001 - 120000
- 50001 - 80000
- 20001 - 50000
- 6700 - 20000

cír

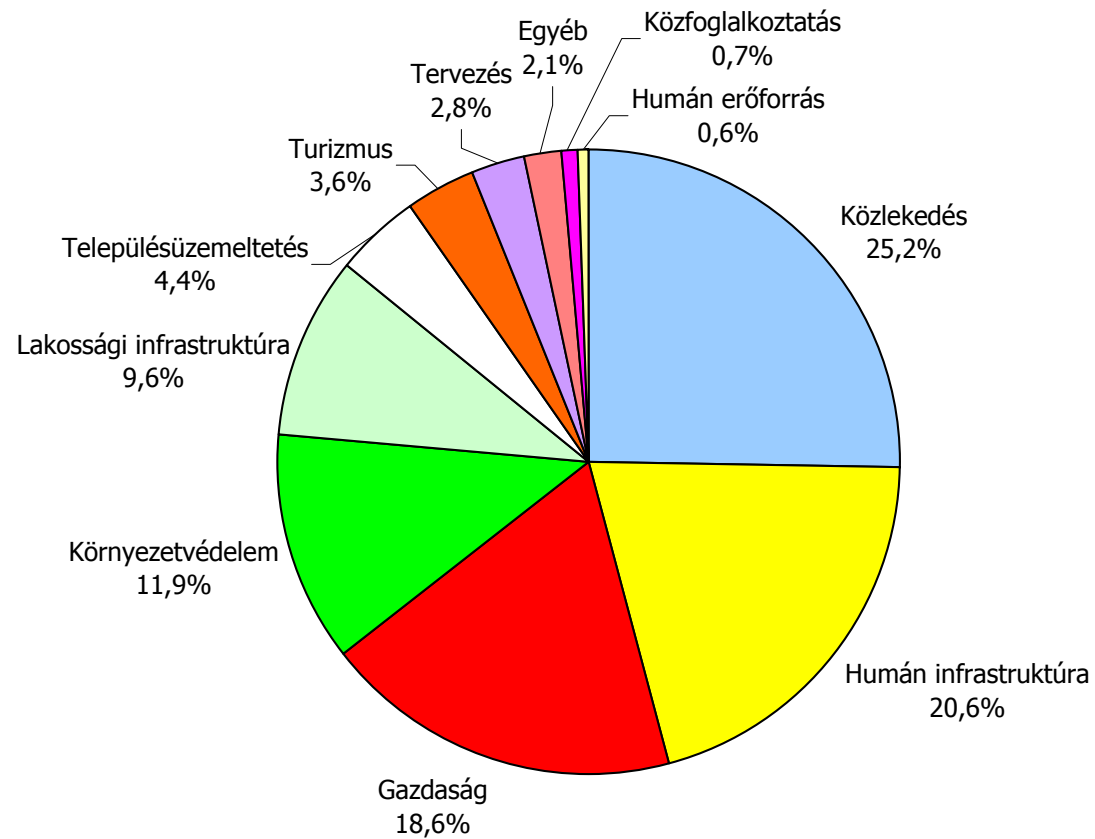
TOP 100 település

A 100 legtöbb támogatásban részesült település, 1996-2008

Támogatások célok szerint

Területfejlesztési támogatások célok szerinti megoszlása, 1996-2008

cím

alcím

Területfejlesztési támogatási tapasztalatok és fejlesztési szükségletek

- ✓ A támogatási előirányzatokat tartósan és kiszámítható módon kell tervezni - programozni, bevezetni és fenntartani és a rendelkezésre álló fejlesztési források nagyságát több évre előre kell rögzíteni!!
 - ✓ **Mi tekinthető területfejlesztési forrásnak? Területfejlesztési forrás-e az önkormányzati decentralizált fejlesztési forrás?**
- ✓ A fejlesztési célkitűzések zöme az infrastruktúrák kiépítését, felújítását célozza. Az igazi kérdés az, hogy milyen egészséges gazdaságot és életközösséget kívánnak az egyes térségek, települések kialakítani.
- ✓ Előirányzatok közötti átfedés miatt tisztább profilú támogatási forrásokra lenne szükség
 - ✓ Világosan el kellene különíteni a településfejlesztést szolgáló önkormányzati infrastrukturális támogatásokat, és a térségi hatással bíró gazdaságfejlesztési támogatásokat
 - ✓ Az önkormányzatok finanszírozásának átalakításával csökkenteni kell azt a kényszert, hogy a legkisebb beruházásaikhoz is pályázni kényszerüljenek.
 - ✓ Az egyedi, kis összegű fejlesztések mellett a térségi összefogással megvalósuló komplex fejlesztéseket kell elsősorban támogatni

Hagyományos területfejlesztési modell jellemzői

- Cél sok esetben a kiegyenlítés, „segélyezés”, osztogató, paternális felfogás, klientista karakter, önkormányzati karbantartások, felújítások – ÖNKORMÁNYZATI TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS
- A tervekben alig találni utalást új piaci igények feltérképezésére, az annak kielégítésére törekvő lépések megfogalmazásával.
- A tervezésben, fejlesztésben résztvevők zöme lokális, helyi ismeretekkel rendelkezik, az adott napi problémák megoldását kívánja minden fórumon és lehetőségével elősegíteni. Vagyis a rövid távú érdekeltség motiválja a hosszabb időre szóló tervezést.
- A tervezéshez kialakított egységes metódus önmagában is jelentős előrelépés a regionális fejlesztési célkitűzések áttekintéséhez, összehangolásához. Azonban ez a tervezés alapvetően még a központi, kormányzati irányítás alapjain működik.
- A kutatás-fejlesztés intézményeinek szerepe és hatása a regionális tervekben alig fedezhető fel, de ugyanez tapasztalható a vállalati szektor innovációs képességeinek a figyelembe vételénél is.

I. HARMONIKUS TÉRSZERKEZET

II. ÁTFOGÓ CÉLOK (2020)

Térségi verseny- képesség	Területi felzárkózás	Fenntartható térségfejlődés, örökségvédelem	Területi integrálódás Európába	Decentralizáció és regionalizmus
--	---------------------------------	--	---	---

III. ORSZÁGOS TERÜLETI CÉLOK (2007-13)

- 1. Versenyképes metropolisz: Budapest és agglomerációja**
- 2. Regionális pólusok, városhálózatok, tengelyek**
- 3. Elmaradott térségek és perifériák felzárkóztatása**
- 4. Tartósan versenyképes Balaton térség*
- 5. Fenntarthatóan felzárkózó Tisza térség*
- 6. Duna-völgy fejlesztése*
- 7. A termálvízkincs integrált térségi hasznosítása*
- 8. Határ menti területek együttműködésének bővítése**
- 9. Fejlesztési prioritások vidéki térségekre**

Területi prioritások a szakpolitikák számára

IV. RÉGIÓK FEJLESZTÉSI CÉLJAI

V. ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZER

A magyar területfejlesztés válaszúton

- J. M. BARROSO 5 évre vonatkozó politikai programjának címe:

„Európa válaszúton”

- A magyar területfejlesztési szakma megújítási programjának lehetséges címe:

**„A magyar területfejlesztési politika
válaszúton”**

**A MAGYAR TERÜLETFEJLESZTÉS TELJES SZAKMAI
MEGÚJÍTÁSÁRA, ÚJJÁÉPÍTÉSÉRE VAN SZÜKSÉG**

Hiány a forrásokban - Ground Zero 2010!?

Hiány a területfejlesztési jövőképben?

Hazai fejlesztési források nélkül:

1. A **területpolitika mint horizontális politika** egy határozott területi tervezési, értékelési, szabályozási, szakmai kontroll és monitorozó szereppel
2. A fentieken túl a **területpolitika mint központi csúcs és stratégiai tervezési és önálló fejlesztési szereplő**
3. **TF = ROP-k és LHH – csak uniós források**

Érdemi hazai fejlesztési források nélkül:

4. **Kis pénz – kis foci**

Kreatív területfejlesztés: Koncentráció a lókuszmegerősítésére és a társadalmi kihívásokra, társadalmi és gazdasági mintateremtés, katalizátor szerep

Érdemi hazai területfejlesztési források esetén:

5. **Nagy pénz – nagy foci**

Önálló és Autonóm Nemzeti Területfejlesztési Stratégia és Program megvalósítása

A magyar területfejlesztési politika legfontosabb kihívásai:

- I. Magyar területfejlesztés cél, támogatási és fejlesztési rendszer új alapjainak a lerakása

**Mi lehet a magyar területfejlesztés
küldetése és feladata?**

Modern területfejlesztést meghatározó nemzetközi trendek

- **Vizionális társadalmi jövőkép-alkotás, célképzés és stratégiai tervezés**
- **Kreatív vagy innováció vezérelt területpolitika**
- **Területi szemlélet, területi kohézió, területiség, területi tervezés érvény.**
- **Társadalmi, közösségi tervezés, közösségfejlesztés, közösségi kontroll**
- **Hálózatépítés, hálózatosodás, hálózat fejlesztés**
- **Decentralizáció, dekoncentráció, regionális governance**
- **Gazdasági növekedés és endogén, autonóm és önellátó fejlődés biztosítása**
- **Proaktív fejlesztéspolitikai eszközök alkalmazása**
- **Komplex fenntarthatóság érvényesítése**
- **Széles körű integráltság érvényesítése**
- **Policentrikusság, növekedési pólus és tengely elméletek**
- **Modernizációs modellek - (Michael Porter)**
 - Erőforrás-vezérelt (Mao. 1990-ig)
 - Befektetés-vezérelt (Mao. 1995-)
 - Innováció-vezérelt ?
 - Jólét-vezérelt ???

ÚMFT --- KORLÁTAI -- AVAGY EGY ELSZALASZTOTT STRATÉGIAI ÉS TÖRTÉNELMI LEHETŐSÉG?

- **ÚMFT = legfelső célszinten -- lisszaboni célok a fókuszban, némi göteborgi mázzal leöntve**
= VERSENYKÉPESSÉG + NÖVEKEDÉS + FOGLALKOZTATÁS
AZAZ A MUNKA ÉS A PÉNZ VILÁGA a FÓKUSZBAN
= többet, jobban, okosabban dolgozni

ÚMFT =

- Érdemi magyar stratégiai jövőkép nélküli stratégiai fejlesztési dokumentum!**
- Nem jelöli meg még értékválasztásában sem hogy merre van, illetve legyen a magyar közös előre -) hol szeretnénk látni magunkat 2015-ben?**
- Emberközpontúság csak marginálisan jelenik meg – Emberképe = Ember mint fejlesztési erőforrás**
- Egy elszalasztott lehetőség Magyarország stratégiai újrapozicionáláshoz, gazdaságfejlesztéséhez!**

ÚMFT --- KORLÁTAI -- AVAGY EGY ELSZALASZTOTT STRATÉGIAI ÉS TÖRTÉNELMI LEHETŐSÉG?

Széchenyi Terv vesrsus ÚMFT rendszere –
mutatók:

	SZÉCHENYI TERV 2000-2004	ÚMFT 2007-13
Forrásnagyság	200 Mrd	4000 Mrd (7800 Mrd)
Gazdaságfejlesztés részaránya	95%	16-18%
Program tőkevonzó képesége	600 Mrd Ft 300%	5000 Mrd Ft 125%
Munkahelyteremtés	37 000	9000

Cél: Nem elkölteni, hanem értelmesen felhasználni!

ÚMFT korlátai - Hiány a releváns területfejlesztési üzenetekben!

- **Valóban képes arra az ÚMFT rendszere, hogy egymaga megadja az adekvát fejlesztéspolitikai választ:**
 - A hazai társadalmi krízisjelenségekre?
 - A globális gazdasági válságra?
 - A nemzeti fejlesztési sorskérdésekre?
 - Magyarország stratégiai fejlesztésére?
 - Az EU által nem preferált területek fejlesztésére (pl. sport, rekreáció)?
- **Ki foglalkozik a területileg differenciáltan és a térségi társadalmak szintjén jelentkező krízisjelenségekkel?**
A területfejlesztés felvállalhatná
 - Helyi gazdasági rendszerek hiánya
 - Demográfiai krízis
 - Foglalkoztatási krízis
 - Etnikai konfliktusok kockázata
 - Belső migráció kérdései („röghözkötés”)
 - Külső migráció kérdései (bevándorlási problémák)
 - Kárpát medencei magyarsággal való kapcsolattartás
 - ...

A hazai területfejlesztés új irányai

- *„A Strukturális Alapok támogatásai nem helyettesíthetik a tagállamok struktúrapolitikai kiadásait.” (addicionalitás elve)*
- **A területfejlesztés irányai:**
 - versenyképesség és fenntarthatóság egyaránt szükséges!
 - felzárkóztatás és fejlett térségek támogatása egyaránt szükséges!
 - a gazdaságfejlesztés, a társadalomfejlesztés jelentőségében meg kell, hogy előzze az infrastruktúrafejlesztést, és a folyamatos toldozgatást-foltozgatást

**DE A LEGFONTOSABB -- ÚJ TERÜLETFEJLESZTÉSI ÜZENETEK
SZÜKSÉGESEK, MELYEK RELEVÁNS ÉS STRATÉGIAI
VÁLASZT ADNAK A LEGÉGETŐBB MAGYAR TÁRSADALMI,
TERÜLETI ÉS GAZDASÁGI KIHÍVÁSOKRA EGY
GLOBALIZÁLÓDÓ VILÁGBAN!**

Hiány a célok és eszközök összehangoltságában!

- Milyen kapcsolatban legyen az uniós és a hazai területfejlesztési rendszer?
- Ráerősítsen az uniós célokra?
- Kiegészítő jellegű legyen?
- Legyen egy teljesen új alternatíva?

Új fejlődési és gazdasági növekedési modell és irány kell

- **Meg kell végre határoznunk (MEGEGYEZÉS KELL) a magyar gazdaság-fejlesztés közös nemzeti ágazati fókuszait és stratégiai irányait --- valamint ezek területi prioritásait (stratégiai pozicionálás az európai és hazai térben):**
- **Természeti és földrajzi adottságok általi jó kiindulási alapok**
 - Logisztika (közlekedés mellett, energia is)
 - Turizmus és szabadidő-gazdaság
 - Gyógy, termál és ásványvíz és az egészségügyi szolgáltatás alapú termál és egészség-ipar
 - Mezőgazdaság alapú helyi gazdaság, élelmiszeripar és K+F iparfejlesztés (pl. kreatív fejlesztés, feldolgozás, értékesítés, biogazdaság, helyi termék, hungaricum)
 - Silver economy és nyugdíjas ellátás, szolgáltatások – európai senior és nyugdíjas oázis
 - Alternatív, zöld és megújuló energia térségi és helyi hasznosításhoz, otthonteremtéshez szükséges fejlesztések
- **Tudás és kreativitás intenzív gazdasági területek**
 - Tudás-intenzív gazdasági területek
 - Szolgáltató- és kutatóközpontok
 - Kreatív és innovatív gazdaság (IT, kulturális-gazdaság stb.)
 - Egészségügyi ipar: gyógyászat, gyógyítás, gyógyszerészet, gyógyeszközök gyártása és kutatás

A hazai területfejlesztés lehetséges új irányai I.

- Igény van a KONKRÉT TÉRSÉGEKRE SZABOTT INTEGRÁLT STRATÉGIAI beavatkozásokra
 - Kiemelt és speciális térségek integrált fejlesztése (LHH, Duna, Tisza, Balaton, Homokhátság stb.)
 - Területfejlesztési Integrált Leader-típusú fejlesztések bevezetése
- PROAKTÍV KÖZPONTI FEJLESZTÉSPOLITIKAI ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSÁRA
 - Azaz proaktívan központilag támogatjuk a projekt fejlesztését és megvalósítását, mert a fejlesztés jellege ezt kívánja!!
 - *„Ezt bizonyos fejlesztéseknél és kiírásoknál kell, szükséges és elengedhetetlen alkalmazni a jelenben és a jövőben, mert továbbra is szakmailag középszar pályázatok és projektek születnek, 0 felé tendáló hozzáadott értékkel, s kb. ilyen magas gazdasági és társadalmi hatással!”*

ILYEN PROAKTÍV fejlesztések szükségesek:

- a kísérleti,
 - minta, vagy új fejlesztési területet megcélzó
- kiemelt, illetve egyedi vagy kiemelten fontos fejlesztések köre (ez lehet alacsony értékű is)
- speciális térséget és réteget megcélzó fejlesztések köre (ahol a megfelelő szakmaiság hiányzik, illetve szükségessége indokolt)

A hazai területfejlesztés lehetséges új irányai II.

A várhatóan kis források miatt a hazai területfejlesztés leginkább társadalmi krízisek kezelésében és a szellemi területfejlesztésben jeleskedhet (uniós a gazdaságiban, infrastrukturálisban, humán erőforrás fejlesztésben):

- „Sokan reményvesztetten félnek az eljövendő napoktól, mely nagyon sokak szerint csak munkanélküliséget, háborút, összeomlást, anarchiát, pusztulást fog hozni. Félünk, mert szinte kitapintható, ahogy napról napra párolog, vékonyodik el az embertársainkban, a közintézményeinkben vetett bizalmunk, hitünk. Elillan az összetartozás kellemes érzése, az, hogy együtt jobb, könnyebb, szebb ez a világ. Elmagányosodunk, bezárkózunk, félünk egymástól és sok mindenben megtorpanunk!!! **Igen biztos, hogy a világunk GDP-ben mért rohanása megtorpant.** De talán ismerős a kis nyuszi és a teknőc párbeszéde? A nyuszi szalad, a teknőc ballag utána. A nyuszi nyüstöli a teknőcöt, hogy szedje már a lábát, de a cammogó teknőc egyre csak azt mondja, hogy: te nyuszi, milyen jó, hogy ilyen lassan haladunk! De miért lenne jó - kérdi a nyuszi - hogy lassan megyünk. Mert nem jó felé megyünk - jön a csendes válasz a teknőctől!..... **Nem hiszem, hogy nekünk még több autóra, és csillogó- villogó ruhára, lim lomra, elektromos kutyüre lenne szükségünk... Biztonság, szeretet, egymást átkaroló jóságra van szükségünk!**” (Böjte Csaba)
- „Kismamák hiányzó támogatása, nagycsalád védelme, abortusz, bizalomvesztés, korrupció, egyének eladósodása - **ezek bár egyéni döntések, de helyi, közösségi és társadalmi méretű tragédiák**, mely mindenkit így vagy úgy, de érintenek. Ezért **van szükség ezeknek a közösségi és személyes védelmére alternatív személyes és szervezett önkéntes szolgálatokon keresztül.** Te egy dolgot tudsz adni, s ez a legtöbb a figyelmedet, szeretetedet és az idődet, ez több mint az állam egy közszolgája, vagy a segély.”

A hazai területfejlesztés lehetséges új irányai II.

SZELLEMI ÉS MENTÁLIS TERÜLETFEJLESZTÉS = Központban az Ember mint test-lélek-szellem egysége, a munka világán kívüli közösségi szükségletei, a szellemi önvédelem és társadalmi tudatosítás -- így pl.:

- Etnikai konfliktusok megelőzése
- Kiemelt társadalmi témákban felvilágosítás népfőiskola jelleggel – Pl. lakosság eladósodásának megakadályozása
- Társadalmi fenntarthatóság, tudatos vásárlás, fogyasztás szemléletének elterjesztése stb.
- Demográfiai krízis, család válsága, abortusz, nemzedékek közötti szolidaritás és gyermek, családbarát társadalmi kultúra megteremtése
- Önkéntesség, civil kurázsi erősítése és támogatása, egymásra utaltság, szolgálat és összetartozás erősítése
- Belső migráció („röghözkötés”), külső migráció (bevándorlási problémák)
- Egészséges életmód, teljes értékű élet
- Spirituális terek, lélek erősítés
- **Eszközök:**
 - közcélú képzések, felvilágosítás, készségfejlesztés, tájékoztató és kommunikációs kampányok, kiadványok megjelentetése, hálózatfejlesztés, közösségi és civil akciók felkarolása, kiemelt projektek támogatása, helyi – civil és közösségi média működésének támogatása, együttműködést és önkéntességet szolgáló akciók támogatása

A hazai területfejlesztés lehetséges új irányai III.

- A hazai területfejlesztés a gazdasági krízis kezelésében és a gazdaságfejlesztésben elsődleges feladata a LOKUSZ megerősítése:
 1. **Térségi és helyi kreatív, autonóm és önellátó gazdaságfejlesztésben** – jó gyakorlatok és társadalmi minták terjesztése, adaptálása (jövőtervezés és fejlesztés új eszközeivel) – **Helyi Termék és Gazdaság Menedzsment Szervezetek (HTGMSZ)** felállítása
 2. **Hálózati versenyképesség fokozása** --- hálózatosodás, együttműködés, networking, jó gyakorlatok meghonosítása, kapcsolatépítés
 3. **A még meglévő endogén nemzeti erőforrások integrált, innovatív és kreatív térségi és helyi hasznosítása** (pl. gyógyító, éltető és energiatermelő víz, föld, erdő, földhő, nemzeti és szellemi örökség-értékek)
 4. **Nemzeti és etnikai kisebbségi erőforrások fejlesztéspolitikai** mobilizálása (pl. Német Alap)
 5. **Terület- és gazdaságfejlesztési „Leader programok”** megvalósítása
- Munkahelyteremtésben** hazai területfejlesztési források jelentősebbek lehetnek, mint az uniósok, mert a hazai KVV szektort célozzák meg elsősorban

Hiány a releváns hazai területfejlesztési üzenetekben!?

- Ki foglalkozik a területileg differenciáltan és a térségi társadalmak szintjén jelentkező krízisjelenségekkel? **A területfejlesztés felvállalhatná:**
 1. **Területileg integrált és proaktív területfejlesztés** – kiemelt, speciális térségi
 2. **Kreatív területfejlesztés** - Helyi önellátó és autonóm gazdasági rendszerek hiányának kezelése, fejlesztése, jó gyakorlatok terjesztése
 3. **Szellemi területfejlesztés** - Társadalmi krízis jelenségek kezelése
 1. Foglalkoztatási krízis jelenségeinek mérséklése
 2. Demográfiai, közösségi és a családi krízis területi vonatkozásainak kezelése
 3. Etnikai konfliktusok kockázatának csökkentése, kihasználatlan kisebbségi potenciálok mobilizálása
 4. Belső migráció („röghözkötés”) és külső migráció kérdései (bevándorlási problémák)
 4. **Emberarcú területfejlesztés** – a munka világán kívüli terek fejlesztése (pl. sport, rekreáció, szellemi, kulturális örökség, spirituális terek, lélek, közösségi élet fejlesztése, önkéntességi és civil kezdeményezések felkarolása)
 5. **Nemzeti területfejlesztési** politika területi kiterjesztése, Kárpát medencei magyarsággal való fejlesztéspolitikai kapcsolatok megteremtése
 6. **Autonóm területfejlesztés** - endogén nemzeti erőforrások integrált, innovatív és kreatív hasznosítása, klímaváltozás, energia függőség térségi és helyi autonóm oldása, fejlesztése

Önálló és Autonóm Nemzeti Területfejlesztési Stratégia és Program (NTFSP) megvalósításának szükségessége

- **KÖZÖSEN** meg kell teremteni a **hosszú távú magyar területfejlesztés politika stabilitását biztosító politikai, tervezési - programozási, intézményi, végrehajtási és pénzügyi-költségvetési feltételeket**
- **Kiemelt figyelmet kell fordítani** a központi, ágazati és a regionális tervezés szoros összehangolására
- **NTFSP - Elfogadását széleskörű, pártok konszenzusán alapuló, ösztársadalmi és szakmai megállapodás** kell hogy megelőzze
- **Jelenleg a fejlesztési források közel 90%-a EU-s társfinanszírozású**
 - 2003-ig kb. 10%
 - 2006-ig kb. 30% volt;
- **Uniós források jelentőségének várható 2014 utáni csökkenésével** kell egy hazai rendszer, ami aktívan és szakmailag felkészülve menedzselheti a hazai fejlesztéseket, ez lehetne **megint a területfejlesztés** is,

HA ADDIG SIKERÜL BIZONYÍTANIA SZAKMAI FELKÉSZÜLTSGÉT!!!!
- Ehhez fejlődni kell, mert **jelenleg hiányosak és nem teljesen EU-komfortak a szakmai alrendszerei** (nincs közös ismeretanyag, szabályrendszer, minősegbiztosítás, monitoring rendszer)

A magyar területfejlesztési politika legfontosabb kihívásai:

II. Magyar hazai területfejlesztés eszköz- és szakmai rendszerének megújítása

Területfejlesztési cél-, intézmény-, eszköz- és szakmai rendszer megújításának kiemelt területei

1. Magyar hazai területfejlesztési támogatási és fejlesztési rendszer új alapjainak a lerakása
2. Területfejlesztés önálló beavatkozási területeinek a definiálása - Stratégiai tervezési és fejlesztési intézetek, egységek létrehozása
3. Területi Tervezés, Programozási és Minőségbiztosítási rendszerének megújítása
4. Területfejlesztési Szakmai Rendszer megújítása
5. **Területi Elemzési, Monitoring, Értékelési és Jelentési Rendszer (TELEMÉRJ) megújítása**
6. Területi információ-szolgáltatási rendszer megújítása
7. Területfejlesztési K+F és innovációs rendszer megújítása
8. Területfejlesztési kommunikáció, disszemináció, érdekérvényesítési képesség és lobby erősítése
9. Nemzeti területfejlesztési politika alapjainak a lefektetése
10. Nemzetközi területpolitikai szerepvállalás stratégiai, szakmai és diplomáciai erősítése
11. Területfejlesztési eszközrendszer megújítása

Területi Elemzési, Monitoring, Értékelési és Jelentési Rendszer (TELEMÉRJ) megújításának kiemelt területei

- Kiemelt globális és országos kihívásokhoz kapcsolódó és ezek területi következményeiről szóló hatévenkénti **Területi Fenntarthatósági Jelentés (TFJ)**
 - **Városfejlődési Területi Jelentés (VTJ)** néven a várospolitikai és városfejlődés alakulását elemző és értékelő négyéves területi jelentés
 - **Területi kohéziós minta-értékelések és jelentések** elkészítése az uniós fejlesztési programok és akciótervekhez kapcsolódóan (**TKMÉJ**)
 - **Stratégiai Területi Vizsgálati (STV)** rendszer szakmai követelményrendszerének a kidolgozása
 - **Területi Éghajlat-változási Értékelés (TÉE)**
 - **Kistérségi Fejlesztési Jelentés (KTFJ)**
 - **Hátrányos Helyzetű Térségek és Települések Területi Értékelése (HHTTÉ)** néven a leghátrányosabb és a hátrányos helyzetű térségek, települések fejlődési folyamatainak összehasonlító területi értékelési jelentése
 - **Magyarországi Nemzeti Kisebbségek Területi Monitoring Jelentése (MNKTMJ)** és **ROMA Területi Monitoring Jelentés (RTMJ)** elkészítése
 - **Határon Túli Magyarok Lakta Területek és Települések Helyzetéről és Fejlődéséről (HTMTJ)** szóló négy éves területi jelentés
 - **Területrendezési Monitoring és Értékelési Rendszer (TRMÉR)** kialakítása
- Ezen új értékelések - szakmai előkészítése és az értékelési-, valamint adat-design tartalmi és követelményi rendszerének a meghatározása

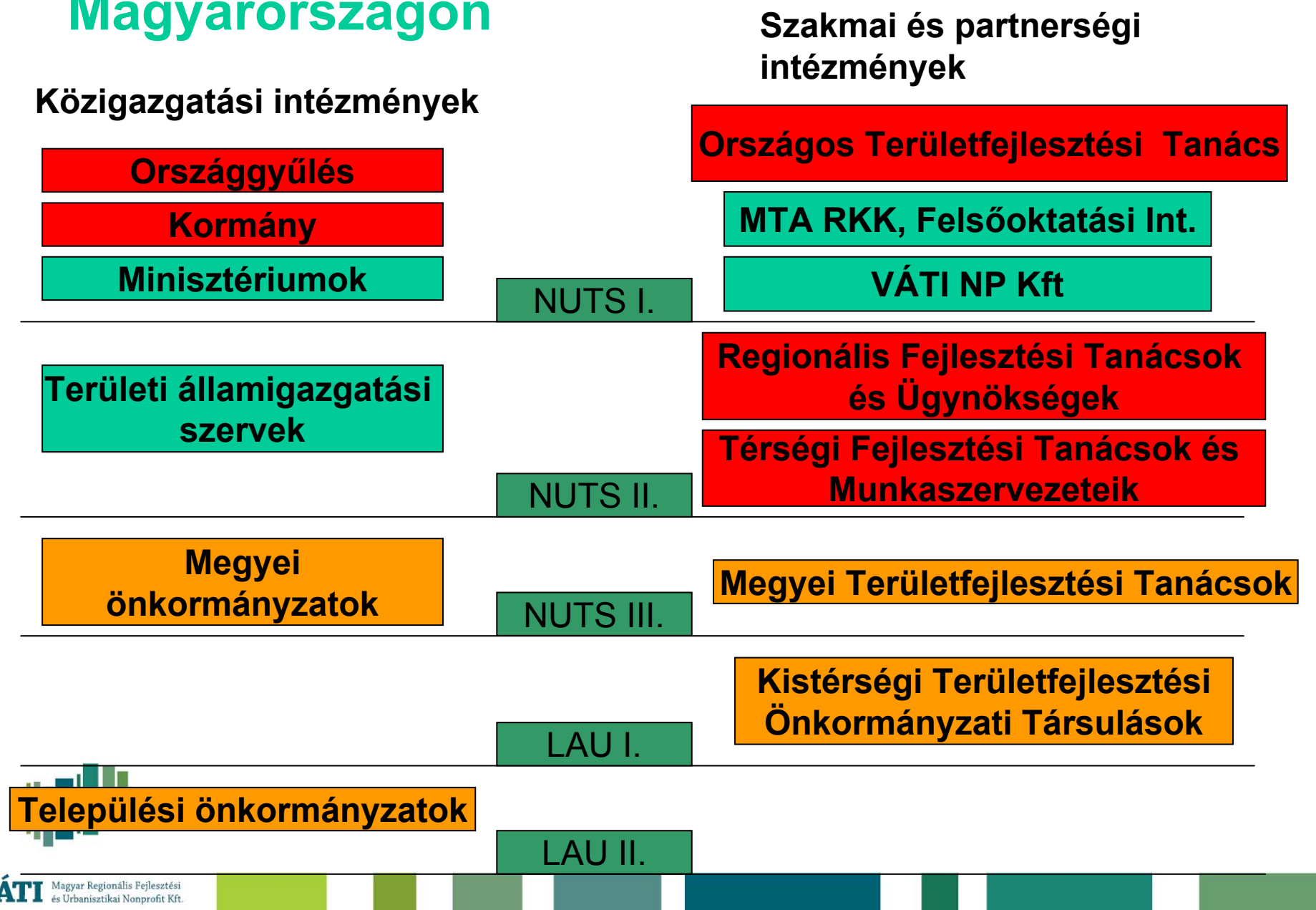

A magyar területfejlesztési politika legfontosabb kihívásai:

III. Magyar hazai területfejlesztés intézményrendszerének megújítása

A területfejlesztés intézményrendszere Magyarországon

Magyar hazai területfejlesztés intézményrendszerének megújítása

1. Terület- és regionálisfejlesztési Intézményrendszer megújítása -- Cselekvő képes, professzionális és hatékony központi és területi intézményrendszer kialakítás
2. Területfejlesztés önálló beavatkozási területeinek a definiálása - Stratégiai tervezési, fejlesztési, monitoring és marketing menedzsment egységek létrehozása
3. Területfejlesztési Szakmai Rendszer megteremtése

TERÜLETFEJLESZTÉS 2010+ - ÚJJÁÉPÍTÉS

Jelen állás szerint a Területfejlesztés Központi Irányítása 3 felé vált:

- 1. Területepolitika, területi tervezés, értékelés, szakmai rendszer –**
NGM – Cséfalvay Zoltán államtitkár, Horváth Endre gazdaság-
fejlesztésért felelős helyettes-államtitkár
- 2. Területfejlesztés – végrehajtás, forráskezelés, szabályozás,
intézményfelügyelet –** NFM – Molnár Ágnes államtitkár, Nyikos
Györgyi fejlesztési ügyekért felelős helyettes-államtitkár
- 3. Területrendezés, Településfejlesztés –** BM – Szaló Péter
Építésügyért, településfejlesztésért felelős helyettes-államtitkár

A TERÜLETFEJLESZTÉS most Nyikos Györgyi a kompetenciák
alapján.

A magyar területfejlesztési politika legfontosabb kihívásai:

IV. Magyar gazdaságfejlesztés megújítása

Új Széchenyi Terv - A magyar gazdaság állapota - megállapítások

1. Egy jöttányit sem közeledtünk jólétben Európához:

1. 2009-ben az egy főre vetített bruttó hazai termék az európai uniós átlag 63 %-a volt, hajszálpontosan ugyan annyi, mint 2003-ban.
2. Még szembetűnőbb, ha közvetlen régiós versenytársainkat nézzük: amíg 2004 és 2009 között Szlovákia, Lengyelország és Csehország – az egy főre jutó bruttó hazai termékben mérve – roham léptékben közeledett az Európai Unióhoz. 2004 és 2009 között Szlovákia például 15 százalékpontnyit faragott le elmaradásából

2. Drámaian megugrott az államadósság:

- amíg a központi költségvetés bruttó adóssága 2002-ben a bruttó hazai termék 54 %-án állt, addig 2009-ben ez az érték 73 %-ra emelkedett. Amíg az ország nettó külföldi adóssága a bruttó hazai termék 16 %-a volt, addig 2009-ben 73 %.
- Mindezt tetézi a 2008-ban felvett IMF-EU hitel, amelynek törlesztési kötelezettségei 2011-től 2016-ig évente 300-500 milliárd forinttal csökkentik a költs. mozgásterét.

3. 10 % fölé emelkedett a munkanélküliség,

4. Tömegével szakadnak le széles társadalmi csoportok és térségek az országról

5. Zuhanó versenyképesség

1. A genfi székhelyű Institute of Management Development versenyképességi rangsorai szerint Magyarország a 2002-es 30. helyről 2009-ben a 45. helyre zuhant vissza.
2. A Világgazdasági Forum (World Economic Forum) globális versenyképességi indexe szerint 2009-ben Magyarország 131 ország közül az 58. helyen állt, ám – jól jelezve a versenyképességen mutató hátrányaink okait – a szabályozási környezet bürokratikusságában az utolsó előtti, 130. helyen állt. Magyarország az index minden részmutatóját tekintve legalább tíz hellyel van lemaradva a visegrádi országoktól.

6. Ma az állam maga a legnagyobb versenyhátrány – Bizalomhiány

7. A magyar aktivitási ráta a második legalacsonyabb az EU-ban. Magyarországon a munkaképes (16-64 éves) korosztálynak mindössze 62 %-a dolgozik, utánunk már csak Málta áll a sorban, 59 %-os aránnyal.

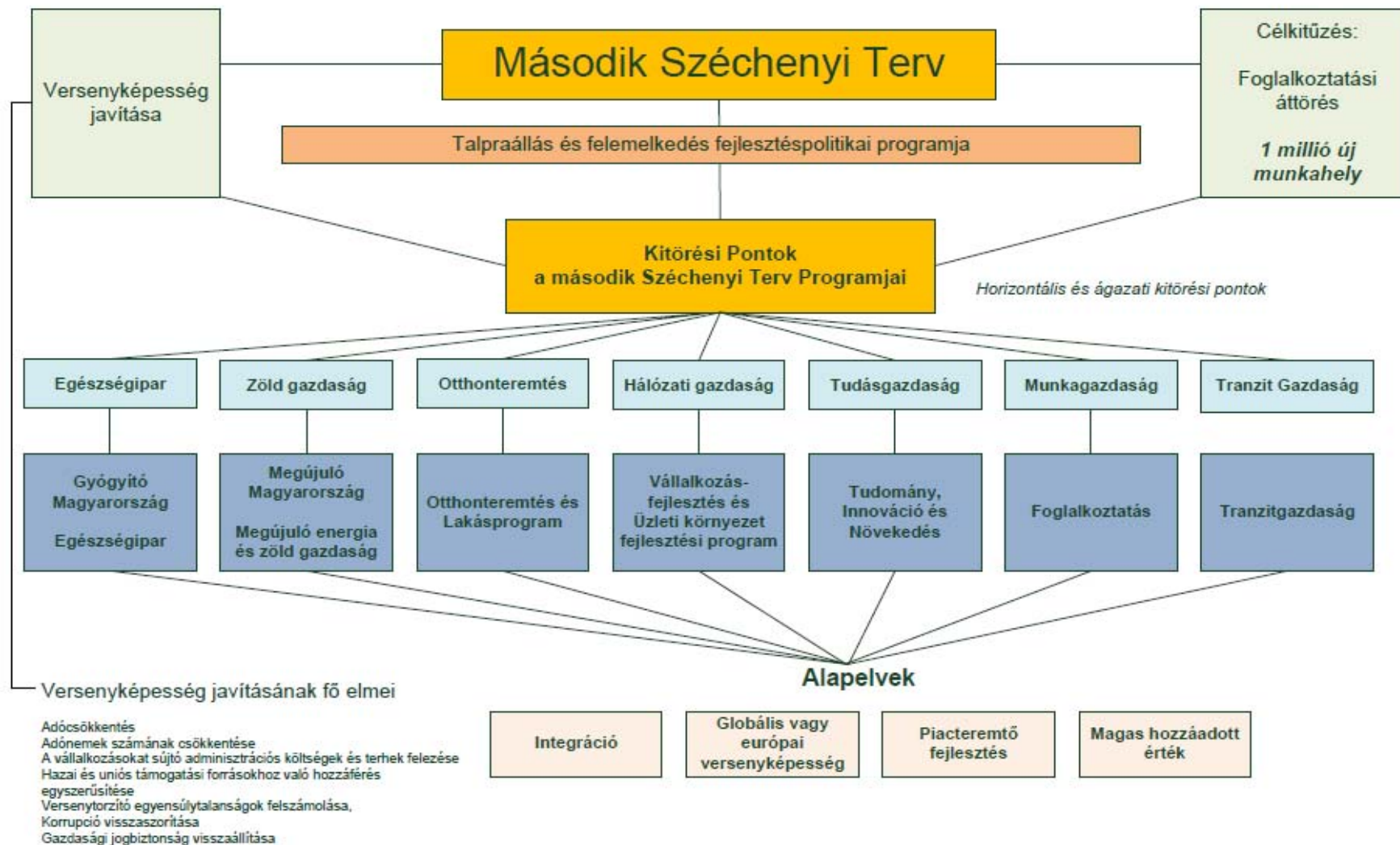

Új Széchenyi Terv - A magyar gazdaság hét kitörési pontja – 2010.07.28.

A gazdaságfejlesztés stratégiai fókuszai:

- Gyógyító Magyarország – Egészségipar
- Megújuló Magyarország – Zöld gazdaságfejlesztés - Energia
- Otthonteremtés és Lakásprogram
- Vállalkozásfejlesztés – Üzleti környezet fejlesztés
- Tudomány – Innováció - Növekedés
- Foglalkoztatás
- Közlekedés – Tranzitgazdaság

TERÜLETFEJLESZTÉS 2010+ - ÚJJÁÉPÍTÉS

További várható változások:

1. Területfejlesztési intézményrendszer megújítása
2. Területfejlesztési törvény megújítása
3. Területfejlesztési és fejlesztéspolitikai források együttes tervezése
4. Területfejlesztés új helyének, s kompetenciájának, stratégiai mozgásterének a meghatározása
 1. a 2011-es Költségvetés
 2. Új Széchenyi Terv
 3. OFK-OTK (?)
 4. Intézményi szerkezet és kompetenciák függvényében
5. Területfejlesztési tervezési, értékelési rendszer megújítása
6. Területfejlesztési szakmai és K+F rendszer megújítása
7. Területfejlesztés nemzetspolitikai szerepének meghatározása - KÜM, KIM
8. Területfejlesztés eszközrendszerének közös megújítása (pl. integrált, tárgyalásos és közösségi tervezés, a tervezési megállapodások, a tervrendszer, a projektkiválasztás, projekt-előkészítés, a kiemelt, egyedi projektek, kísérleti fejlesztések tervezésének, kiválasztásának stb.)

További kihívások és lehetőségek

- **TSP és TA felülvizsgálatához** kapcsolódó koordinációs szerep kamatoztatása a különböző **európai kutatási és projekt szintű együttműködésekben (stratégiai pozíció szerzés)**
- **Stratégiai felkészülés a 2014-2020-as Új Fejlesztési Időszakra** – (OTK, OFK, NFT III., az Operatív Programok III. generációja) – Stratégiai cél 2014-20 között:
 - **Önálló Területfejlesztési OP**
 - **Önálló Területfejlesztési ESZA OP**
- **V4-es és a DK-EU-i tervezői, SEE programvezetői szerep megőrzése 2014 után**
- A magyar területfejlesztés és fejlesztéspolitika területi **tervezési-programozási, program-végrehajtási és támogatásközvetítési, fejlesztési és monitoring intézményrendszerének megerősítése** – feladatok, kompetenciák és források világos tisztázása
- **TEIR, T-MER és a területi kohéziós vizsgálatok szakmai exportja**
- **Jobb külföldi szakmai, fejlesztési és módszertani megoldások – szakmai importja**

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

HORKAY NÁNDOR
igazgató

VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai
Nonprofit Kft.

Területi Tervezési és Értékelési Igazgatóság (TTÉI)

*A magyar területpolitika, területi tervezés és értékelés szakmai
háttérintézte – a magyar területpolitika szolgálatában*

H-1016 Budapest, Gellérthegy u. 30-32.

Tel.: (36-1) 224-3145/4561

Fax.: (36-1) 224-3290

E-mail: nhorkay@vati.hu

